

REQUIEM ZA KARDINÁLA TOMÁŠKA

Den:	úterý 4. srpen 2015
Svátek/důvod:	23. výročí úmrtí kardinála Františka Tomáška
Typ akce:	Requiem
Celebrant:	Jeho Eminence kardinál Dominik Duka OP, arcibiskup pražský, metropolita a primas český
Začátek akce (T):	Bohoslužba začíná v 18.00 hodin
Typ zvonění:	Mimořádné malé smuteční zvonění (bez zvonu Zikmund)
Průběh zvonění:	<p>► Plánovaný průběh zvonění před akci (bohoslužbou), která začíná v 18:00, je následující (začátek T-15min):</p> <p>17:45 - přesně - ZAČÁTEK ZVONĚNÍ - začíná zvonit zvon Jan Křtitel 17:55 - začíná zvonit zvon Josef, Dominik a Václav, končí společně se všemi zvony 18:00 - přesně - KONEC ZVONĚNÍ - končí všechny zvony najednou</p> <p>► Poznámky: a) Konečný průběh/konec zvonění bude upřesněn/potvrzen před vlastním zvoněním/změny vyhrazeny. b) Zvony Ježíš, Marie a Zikmund nezvoní!</p>

Přílohy:

Requiem za kardinála Tomáška

Pražský arcibiskup, kardinál Dominik Duka OP, bude u příležitosti 23. výročí úmrtí kardinála Františka Tomáška sloužit v úterý 4. srpna 2015 od 18.00 v katedrále sv. Víta, Václava a Vojtěcha requiem.

Rozvětvený rod Tomášků má své kořeny ve Studénce. Kardinálův děd, rovněž František, hospodařil na gruntě čp. 57. Jeho syn František vystudoval v Těšíně a po krátkém působení ve Studénce vyučoval na Ostravsku. Počátkem roku 1897 byl povolán za nadučitele do svého rodiště. Kardinál František Tomášek se narodil 30. června 1899 jako druhý nejstarší syn tohoto místního nadučitele a varhaníka a jeho manželky Zdenky rozené Vavrečkové, pocházející z nedaleké vesnice Košatka. František měl celkem 5 sourozenců
rodina bydlela ve Studénce v budově tehdejší nové školy, která se stala rodným domem všech šesti dětí. Františkov otec umírá v mladém věku 41 let 9. února 1906 a František se v šesti letech stává polovičním sirotkem. Po otcově smrti vychovává Františka Tomáška společně s dalšími pěti sourozenci pouze matka, která ovdověla ve svých dvaatřiceti letech.

Nejstarší syn Bohumil spolu s bratrem, budoucím kardinálem Františkem Tomáškem, začali studovat na Slovanském gymnáziu v Olomouci, kam se později přestěhovala také maminka s ostatními dětmi. O prázdninách pak pobývali u dědečka v Košatce a užívali života venkovských

Mimořádné zvonění v katedrále sv. Víta, Václava a Vojtěcha

dětí. Vyvrcholením prázdninového pobytu byla každoroční pouť do kostela sv. Bartoloměje ve Studénce, kde byli všichni sourozenci křtem přijati do církve.

František v roce 1918 odmaturoval a po krátkém pobytu u armády (ještě před odchodem na frontu onemocněl tuberkulózou a byl propuštěn jako invalida) vstoupil do kněžského semináře na Cyrilometodějské bohoslovecké fakultě ve stejném městě, kde pokračoval ve studiích. 5. července 1922 jej jeho velký vzor Antonín Cyril Stojan, olomoucký arcibiskup, vysvětil na kněze.

Po svém vysvěcení působil František Tomášek jako katecheta na Moravě (Olomouc-Pavlovice, Kelč u Hranic na Moravě), v roce 1934 pak nastoupil na post asistenta pro pedagogiku a katechetiku na olomoucké Cyrilometodějské bohoslovecké fakultě v Olomouci. V roce 1938 právě na této fakultě Tomášek obhájil doktorát z teologie. Na fakultě přednášel do listopadu 1939, kdy nacisté zastavili činnost vysokých škol. V době okupace v letech 1940–1945 zastával místo učitele na Arcidiecézním bohosloveckém učilišti v Olomouci a zároveň post inspektora vyučování náboženství v okresech olomoucké arcidiecéze. Po skončení druhé světové války se František Tomášek vrací na své místo na olomoucké bohoslovecké fakultě, kde jej v roce 1947 jmenoval prezident republiky mimořádným profesorem pedagogiky katechetiky.

Dne 12. října 1949 jej papež Pius XII. jmenoval světicím biskupem olomouckým. Biskupské svěcení přijal tajně v Olomouci z rukou tehdy internovaného olomouckého arcibiskupa J. K. Matochy dne 14. října 1949. Aby se k internovanému a přísně střeženému arcibiskupovi František Tomášek vůbec dostal, musel přelézt plot a vplížit se do paláce za tmy zadním vchodem. Za biskupské heslo si zvolil "Laxabo rete - Rozprostřu síť" jako připomínku marného lovu rybáře Šimona-Petra.

Na fakultě přednášel do 30. června 1950, kdy byla jeho činnost státními orgány zastavena. Od ledna do července 1951 působil jako administrátor farnosti Bohušov u Krnova, ale 23. července 1951, v době nejostřejších zásahů komunistické moci vůči katolické církvi, byl Tomášek internován v pracovním táboře pro kněze v bývalém premonstrátském klášteře v Želivě (tábor pro osoby politicky podezřelé) společně s dalšími vůdčími osobnostmi československé katolické církve. Spolu s více než čtyřmi sty spoluvězni byl vystaven

zstrašujícím výslechům, surovému zacházení a ponižujícím pracem, které měly zdechat kněžské osobnosti. Často byl posílán na nucené práce do kamenolomu. V Želivě prožil biskup Tomášek tři roky. Jeho propuštění napomohla „západní nepřátelská propaganda“, která tvrdila, že u nás neexistuje náboženská svoboda.

Aby režim uchlácholil před volbami v roce 1954 věřící voliče, byli někteří církevní hodnostáři propuštěni. Mezi nimi dne 28. května 1954 také biskup Tomášek, který nikdy nestál před soudem, a následně mu bylo povoleno působit jako administrátor farnosti v Moravské Huzové u Olomouce (1954–1965).

František Tomášek se stává významnou osobností české katolické církve - komunistická moc jej považuje za člověka schopného podřídit církev komunistickému režimu, a tak se Tomášek stává partnerem komunistů při jednáních o vztahu československého komunistického státu a katolické církve.

Nástup papeže Jana XXIII. znamenal historický mezník v církvi. Po několikaleté přípravě byl v roce 1962 zahájen druhý vatikánský koncil. Z Československa se jeho zasedání směli účastnit pouze tři slovenští biskupové a biskup František. Byl jediným z českých biskupů, který se v letech 1962 – 1965 účastní všech čtyř zasedání Druhého vatikánského koncilu, kde zpočátku neměl velkou popularitu, protože ho vlastně nikdo neznal. To se změnilo, když přednesl pět diskusních příspěvků, z nichž největší úspěch sklídila jeho vystoupení týkající se ekumenismu a

Mimořádné zvonění v katedrále sv. Víta, Václava a Vojtěcha

podpory rodinného života; delegace ruské pravoslavné církve mu za jeho přístup k ekumenismu udělila pamětní medaili. Přestože musel volit svá slova opatrně, zaznamenala jeho vystoupení o ekumenismu (hovořil v něm o sblížení západní církve s východní, pravoslavnou) a světové bídě velký ohlas.

Kdykoliv byl František Tomášek v Římě, zavítal do kláštera navštívit patera Pia, ke kterému měl vřelý osobní vztah. Stigmatizovaný otec Pio měl nejen dar vidět do srdcí lidí, ale i předpovídat budoucnost. Jeho vize, že se František Tomášek dožije svobody církve ve své vlasti, pomáhala českému biskupovi překonávat útoky komunistického režimu.

18. února 1965 jej papež Pavel VI. jmenoval apoštolským administrátorem pražské arcidiecéze, když kardinálu Josefu Beranovi nebylo dovoleno ujmout se úřadu arcibiskupa a byl nucen opustit Prahu. Biskup Tomášek převzal arcidiecézi 11. března 1965. Na jeho žádost jmenoval papež Pavel VI. svatého Vojtěcha hlavním patronem pražské arcidiecéze. Postupně se stal biskup Tomášek poradcem Kongregace pro katolickou výchovu, členem Kongregace pro duchovenstvo a členem Sekretariátu pro sjednocení křesťanů.

V období kolem roku 1968, kdy dochází během tzv. pražského jara k částečnému uvolnění komunistické diktatury v Československu, se František Tomášek aktivně zapojuje do obrodného procesu v katolické církvi. 20. března 1968 vydal prohlášení, ve kterém výslovně upozornil na pronásledování církve v předchozím období komunismu, vyjádřil naději, že toto období končí, a vznesl požadavek, aby byla v zemi obnovena možnost svobodného působení církvi. Zároveň vystoupil proti Mírovému hnutí katolického duchovenstva, kterého byl ještě jako farář nedobrovolným členem. Stal se též členem Společnosti pro lidská práva a spoluzakládal hnutí Dílo koncilové obnovy. Během jednání se státem se mu podařilo docílit toho, že většina biskupů se mohla znovu ujmout svých úřadů a dalších ústupků státu.

Po srpnové invazi vojsk Varšavské smlouvy vydal 1. září prohlášení, v němž vyzval obyvatelstvo ke klidu a zároveň vyjádřil podporu legálním představitelům Československa. Během následujícího období normalizace se stále častěji a ostřeji vyslovoval proti režimu i jeho konkrétním krokům a stával se jednou z vůdčích osobností protikomunistického odporu.

V průběhu první poloviny sedmdesátých let 20. století se František Tomášek, v době nastupující husákovské normalizace, účastnil mnoha jednání s komunistickou mocí týkajících se společenskopolitického postavení katolické církve v komunistickém režimu.

Od roku 1974 byl František Tomášek po léta jediným veřejně působícím biskupem v Čechách a od roku 1987 i na Moravě. Papež Pavel VI. jmenoval Františka Tomáška dne 24. dubna 1976 kardinálem "in pectore", bez zveřejnění jména. Přestože se proslýchalo, že kardinálem v papežově srdci je on, s jistotou se to veřejnost dozvěděla až o rok později. Jeho působení nebylo snadné - bylo poznamenáno provokacemi, snahou o diskreditaci a otevřeným nepřátelstvím státní moci, ustavičným sledováním a „domluvami“, aby neprovokoval věřící svými vystoupeními. Dokonce i do katedrály sv. Víta musel jezdit z arcibiskupského paláce v automobilu, aby svou přítomností nepovzbuzoval věřící. Přesto se do jeho okruhu dostávali stále blíže lidé, kteří lpěli na duchovní, mravní a lidské obnově českého národa. Jmenování bylo zveřejněno 2. června 1977 a ještě téhož roku

ve stejném roce se Tomášek účastnil konkláve, která zvolila za nového papeže Karola Wojtylu.

Kardinál František Tomášek odmítl v roce 1977 podepsat Chartu 77, aniž by ji však přímo odsoudil. Později to zdůvodnil tak, že v jejích řadách bylo příliš mnoho exkomunistů, které znal z dřívějších a kteří podle něj nebyli o nic lepší než současné vedení státu. Tento jeho postoj se setkal se smíšenými odezvami. Kardinál jej nakonec změnil a počátkem 80. let již Chartu 77 podporoval. O překonání Tomáškovy počáteční nedůvěry k Chartě 77 se velmi zasloužil P. Josef Zvěřina, jehož trpělivé a laskavé vysvětlování začalo nalamovat kardinálovu předpojatost k

Mimořádné zvonění v katedrále sv. Víta, Václava a Vojtěcha

angažovanosti katolických kněží v oblasti lidských práv. Patřili mezi ně i tajně vysvěcení kněží Tomáš Halík a Petr Piňha. V jejich hlavách se zrodila myšlenka Desetiletí duchovní obnovy církve a českého národa. Patří k velkým činům kardinála Františka Tomáška, že tento projekt podpořil. A naprosto ve shodě s názory, jež zastával na sklonku života, pronesl 25. listopadu v chrámu sv. Víta při děkovných bohoslužbách za svatořečení Anežky České: „V této důležité hodině zápasu za pravdu a spravedlnost v naší zemi jsem já i katolická církev na straně národa!“

V roce 1978 se zúčastnil volby papežů Jana Pavla I. a Jana Pavla II. V osmdesátých letech 20. století pak kardinál Tomášek stále otevřeněji a razantněji vystupoval na obranu lidských práv a (nejen náboženských) svobod a navazoval přitom mnohé významné vztahy s československým disentem (protikomunistickou politickou opozicí). V březnu 1982 došlo k definitivnímu vyostření jeho střetů s komunistickou vládou, když kardinál rázně vystoupil na obhajobu dokumentu, kterým vatikánská Kongregace pro klérus zakázala hnutí *Pacem in terris*. Jelikož vládou prosazovaní kněží ovládali Katolické noviny a odmítli kardinálovi poslušnost, 1. listopadu 1982 jim odebral církevní schválení.

Další ostrý střet mezi vládou a církví vyvolaly oslavy 1100. výročí úmrtí sv. Metoděje (9. duben 1985) a následná pouť na Velehradě (7. červenec 1985). Pastýřským listem z 29. listopadu 1987 vyhlásil „Desetiletí duchovní obnovy národa“ jako přípravu na milénium mučednické smrti sv. Vojtěcha. 1. ledna 1988 se postavil za petici nazvanou Podněty katolíků k řešení situace věřících občanů v Československu, která požadovala obnovení demokratických a náboženských svobod a která poté získala přes půl milionu podpisů.

Ač velmi nemocen, vykonával veškeré pastorační úkony, jsa bedlivě sledován policií. Přesto v roce 1989 odletěl do Říma na svatořečení blahoslavené Anežky České, kdy během jeho pobytu ve Vatikánu došlo v Československu k propuknutí sametové revoluce. Jeho prostřednictvím jakoby Anežka žehnala celému národu na cestě k opětovnému získání svobody. 21. listopadu 1989 vydal kardinál Tomášek prohlášení, kterým podpořil revoluci a demokratické změny v Československu. Během následujících dvou let vedl církev v období, kdy končilo její pronásledování a její podzemní část vycházela z katakomb.

V roce 1990 se splnil jeho sen, když přivítal a doprovázel papeže Jana Pavla II. na jeho první návštěvě Československa. Jelikož už nemusel mít obavy, kdo ho nahradí (doba, kdy se stát vměšoval do jmenování biskupů a arcibiskupů, pominula), požádal kardinál Tomášek o zproštění z úřadu pro vysoký věk. 26. března 1991 mu bylo vyhověno a jeho nástupcem byl jmenován Miloslav Vlk (formálně převzal správu diecéze 1. června 1991). V létě 1992 byl kardinál hospitalizován v nemocnici.

Kardinál a arcibiskup pražský František Tomášek zesnul 4. srpna roku 1992 v Praze. O 8 dní později byl pohřben ve svatovítské katedrále v Praze, kde jsou uloženy jeho ostatky.

(zpracováno s využitím otevřených zdrojů, ilustrace - cbna)